

Charlotte forever

Uitschuifbare tafel, 1927, buisvormig onderstel en uitschuifbaar frame van verchroomd staal, blad van houten latten bekleed met rubber, vak van beschilderd hout voor het uitschuifmechanisme, 74 x 202 cm tot 290 x 91 cm. © Centre Pompidou, MNAM-CCI. Foto: Jean-Claude Planchet. Dist. RMN-GP © Adapp, Parijs.

Deze tafel maakt deel uit van het meubilair dat Charlotte Perriand ontwierp toen ze pas was afgestudeerd, voor het appartement waarin ze woonde in Parijs, aan de Place Saint-Sulpice. Ze noemde het haar 'bar under the roof'. Ze presenteerde de meubelen op de Salon d'Automne in 1927, waar ze werd opgemerkt door architecten Le Corbusier en zijn neef Pierre Jeanneret. Ze namen haar meteen in dienst. Het enthousiasme van de beide mannen voor de ontwerpen van de jonge vrouw is te begrijpen: deze tafel bestaat uit materialen die toen heel ongevoelbaar waren (aluminium, rubber, buizen van gekromd staal). Ze is uitschuifbaar dankzij een vernuftig systeem met hendel, waardoor het tafelblad op rails tot op de gewenste lengte kan worden uitgeschoven.

Ze haatte het wanneer men haar een 'designer' noemde. Toch behoort Charlotte Perriand tot de grootste designers van de 20e eeuw. Verschillende van haar bekende ontwerpen worden nog steeds gemaakt. Op 24 oktober gaan bij Artcurial, in Parijs, twintig topstukken van haar onder de hamer. We nemen er hier enkele onder de loep, om beter te begrijpen waar Charlotte Perriand haar faam aan dankt.

TEKST: ANNE HUSTACHE

Na een opleiding aan de Union Centrale des Arts Décoratifs (UCAD) werd Charlotte Perriand (1903-1999) al snel opgemerkt door Le Corbusier, met wie ze jarenlang zou samenwerken. In zijn kantoor had ze de leiding over de 'woninguitrusting'. Haar carrière bleef daar echter lang niet toe beperkt. Haar hele loopbaan zocht ze naar oplossingen om de inrichting van een interieur niet alleen functioneel, maar ook uitgesproken esthetisch te maken. Als actieve en geëngageerde vrouw was ze medeoprichtster van de Union des Artistes Modernes (UAM), die modernisme wilde verzoenen met rationalisme, maar mét respect voor de tradities van de Franse sierkunst. Ze had ook belangstelling voor prefabricatie en ontwierp interieurs voor mensen met een bescheiden budget. Perriand was bijzonder leergierig en knoopte banden aan met tal van kunstenaars. Voor haar ontwerpen gebruikte ze zeer uiteenlopende materialen, van de meest avant-gardistische (zoals stalen buizen) tot de traditionelere (zoals hout). Vindingrijk als ze was, wist ze altijd weer haar ideeën aan te passen aan de beschikbare ruimte. In 1940 werd

ze uitgenodigd naar Japan, om de Japanse industrie meer af te stemmen op het Westen. Hoewel ze zelf hield van de Japanse architectuur en vakmanschap, die haar persoonlijk hebben beïnvloed, gaf ze ook les aan Japanse architecten en organiseerde ze een tentoonstelling. Terwijl ze unieke stukken bleef ontwerpen, had ze ook belangstelling voor collectieve voorzieningen, zoals studentenhuisen of de inrichting van het Franse ski-resort Les Arcs.

Kantelbare ligstoel 'Thonet B306', versie 'Exécution Série', 1930, ontworpen in samenwerking met Le Corbusier & Pierre Jeanneret, onderstel van zwart en grijs gelakt plaatstaal en rubberen glijders, structuur van verchroomde en gebogen stalen buizen met spanners vevat in het katoenen zeil, fabr. Thonet, plaatje van de fabrikant op het onderstel. Veiling Artcurial, Parijs, 27-10-2015. © Artcurial. € 32.500.

In 1928 ontwierp Charlotte Perriand, in samenwerking met Le Corbusier & Pierre Jeanneret, de beroemde ligstoel die vele jaren later 'LC4' zou gaan heten, toen Cassina hem ging fabriceren. Deze versie uit 1930 maakt deel uit van een reeks die Thonet fabriceerde, maar die een commerciële flop werd. Toch moet de ontwerpster deze ligstoel graag hebben gezien: op een van de drie foto's op de cover van haar autobiografie ligt ze erop, het hoofd zijdelings gericht en met opgetrokken benen, in een ontspannen houding, mogelijk gemaakt door het ontwerp van de stoel, waarvan het bovenste gedeelte losstaat van het onderstel. Tijdens haar verblijf in Japan zou Charlotte Perriand een nieuwe versie van deze ligstoel ontwerpen, dit keer van bamboe, een traditioneel lokaal materiaal waar ze meteen weg van was.

linkerpagina

Bureau 'en forme', 1943-1944, ontworpen in samenwerking met Pierre Jeanneret, structuur van massief grenenhout, ladenblok van aluminium en grenenhout © Artcurial. Richtprijs: € 300.000-400.000.

Dit indrukwekkende meubel was het persoonlijke bureau van Pierre Jeanneret. Charlotte Perriand gebruikte toen (in de jaren 1940) vaak hout, omdat metalen structuren nog niet erg in trek waren, wegens geassocieerd met ziekenhuismeubelen. Hout was toen bovendien veel goedkoper. Aluminium combineren met hout getuigde van een zeker lef. Charlotte Perriand was dol op ruw hout. Ze weigerde het te vernissen, want ze hield van de natuurlijke zachtheid van het materiaal. Het onderhoud was natuurlijk niet eenvoudig: het moest worden gereinigd met marseillezeep en de vlekken met zuringzout. Niettemin moest het hout geregeld worden gladgeschuurd. De voor de markt bestemde meubelen moesten natuurlijk wel worden gevernist. Dat geldt ook voor de hedendaagse exemplaren.

linkerpagina

Boekenkast 'Maison du Mexique', 1952, van gelakt aluminium, schuifdeuren van aluminium, plankjes van gevernist hout en deuren gemaakt bij Ateliers Jean Prouvé, plankjes bij André Chetaille © Artcurial. Richtprijs: € 80.000-120.000.

Dit is een van de bekendste ontwerpen van Charlotte Perriand. Er werd haar gevraagd de studentenkamers van de Cité Universitaire de Paris in te richten. Die waren vrij klein. Ze ontwierp onder meer deze boekenkast, die niet zomaar een boekenkast is, maar een volwaardig onderdeel van de interieurinrichting, dienend als scheidingswand tussen de werk- en slaappleaks en de wasruimte. Beide kanten van de kast kunnen worden gebruikt. Door de vele kleuren en de verstelbare hoogte van de vakken kun je het meubel zelfs zien als een picturale compositie! Charlotte Perriand liet de metalen onderdelen ervan maken in de ateliers van Jean Prouvé, een talentrijke en intelligente architect die goed begreep waar ze naartoe wilde en die ook kon garanderen dat de metalen vakken en de schuifdeuren van prima makelij zouden zijn.

linksboven

Tweezijdig scheidingsmeubel 'Maison du Brésil', 1956, ontworpen in samenwerking met Le Corbusier, structuur van deels gelakt eikenhout, schuifdeuren en plastic laden gestandaardiseerd door Ch. Perriand. © Artcurial. Richtprijs: € 15.000- 20.000.

Voor dit meubel geldt hetzelfde principe als voor de boekenkast: dubbel gebruik, in dit geval als kleerkast en als scheidingswand. Het bed kan overdag worden gebruikt als bank. Charlotte Perriand berekende vooraf altijd zeer nauwkeurig de afmetingen van de voorwerpen die haar meubelen zouden bevatten. Ze maakte ook een lijst op van objecten die wellicht in zo'n kamer zouden worden ondergebracht. Samen met Pierre Jeanneret had ze ook de gebaren en de kijk van de mens op zijn omgeving bestudeerd (een principe dat zou leiden tot de 'Modulor' van Le Corbusier). Hier heeft Perriand plastic vakken gebruikt. Later zou ze dit element nog verder ontwikkelen. Ze zouden ook afzonderlijk op de markt worden gebracht. Het is een van de weinige geïndustrialiseerde objecten van Perriand.

rechtsboven

Tafel van 'vrije vorm', ontworpen in 1958, onderstel en blad van massief mahoniehout, vervaardigd door André Chetaille voor Galerie Steph Simon. © Artcurial. Richtprijs: € 60.000-80.000.

Dit is een bijzonder origineel langwerpige tafelblad. Al even origineel zijn de poten, waarvan er twee cilindervormig zijn en een derde, de grootste, ovaal. Dit asymmetrische ontwerp is evenwel niet ontsproten aan een esthetische gril. De vormen zijn het resultaat van een streven naar maximaal comfort in kleine ruimten. Een tafel met vier poten zorgt immers vaak voor problemen voor de mensen die er dicht bij zitten. Dat is al meteen de eerste reden waarom Charlotte Perriand koos voor poten met een langwerpige in plaats van een vierkante vorm en waarom ze maar drie poten voorzag in plaats van vier. Zo kunnen meer personen rond de tafel zitten. De ovale (in plaats van vierkante) vorm maakt dat ook makkelijker.

links

Opgehangen boekenkast 'Nuage', ca. 1965, vakken van zwart gelakt metaal, boekenplanken van hout en fineer, op de markt gebracht door Steph Simon. © Artcurial. Richtprijs: € 40.000-60.000.

Met deze beroemde boekenkast, waarvoor ze inspiratie opdeed in Japan, heeft Charlotte Perriand het principe van de modulariteit uitgevonden. Het meubel kan immers worden afgestemd op de noden van de gebruiker, door een combinatie van verschillende onderdelen (steun, plankje, zijwand, deuren en laden) en materialen (hout, metaal, aluminium). Het kan ook worden uitgerust met accessoires (bladen, manden, schuifdeuren). Van 'Nuage' bestaan vijf modellen. Het meubel kan indien gewenst worden opgehangen en heeft een symmetrische en asymmetrische vorm.

Stoel 'Ombre', 1955, gebogen en gekleurd multiplex, op de markt gebracht door Tendo Mokko, met stempel van Ch. Perriand. © Artcurial. Richtprijs: € 10.000-20.000.

Deze stapelbare stoel werd ontworpen voor de tentoonstelling 'Synthèse des Arts', in het warenhuis Takashimaya in Tokio. Deze zeldzame, oorspronkelijk zwarte versie bekoort door het heel aparte rood (Shuiro, in het Japans). Het komt overeen met een keizerlijke kleur die je onder meer ziet op de 'Torii' (portalen) van tempels. Dit traditionele Japanse element heeft Perriand hier heel mooi verwerkt in een modern meubel.

linkerpagina

Reeks van zes taboeretten 'Berger', waarvan vier hoge en twee lage, 1958, onderstel en zitting van massief hout, op de markt gebracht door Steph Simon, vervaardigd door André Chetaille, herkomst: Galerie Steph Simon, Parijs. Aangekocht in de galerie door de huidige eigenaar in 1958. © Artcurial. Richtprijs: € 12.000-15.000.

Zelfs een eenvoudige taboeret was een architecturale studie waard. Charlotte Perriand heeft haar meubelen altijd ontworpen voor een specifiek interieur. Ze hield altijd rekening met de beperkingen ervan, maar tegelijk zorgde ze ervoor dat haar meubelen de ruimte iets extra's gaven. Ze kon niet ingaan op de vraag van Alessi om een taboeret te ontwerpen voor hun catalogus, omdat het zitmeubel niet bestemd was voor een specifieke ruimte. Deze taboeret, ontworpen voor de firma Méribel, groeide uit tot een klassieker. Hij is geïnspireerd op een melkstoeltje met zijn typische drie poten, zoals gebruikt door bergbewoners.

Meer weten

Bieden
Veiling 'Charlotte forever'
Artcurial
Parijs
www.artcurial.com
op 24-10